

14.11.2017

1/3

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

ENERGIATUKIOHJELMA 2018–2023

1. Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö on 31.10.2017 pyytänyt yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö vuosille 2018–2023 valmisteltava energiatukiohjelma Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukiohjelman osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö, luonnos valtioneuvoston asetukseksi ja asetuksen perustelumuistioluonnos liitteinä).

Nykyinen energiatukiohjelma ja sitä koskevan energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (1063/2012) voimassaolo päättyy 31.12.2017. Valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista. Asetus vastaisi sisällöltään pääosin nykyistä asetusta, mutta siihen tehtäisiin joitakin tarkennuksia ja johdonmukaisuutta lisääviä muutoksia. Lisäksi energia- ja ilmastostrategian mukaisesti edistettäisiin tuen suuntaamista uuden teknologian hankkeisiin. Uusi energiatukiohjelma ja sitä koskevan asetus olisivat voimassa ajalla 1.1.2018–31.12.2022.

Tuen tavoitteet ja sisältö

Energiatukiohjelma kytkeytyy EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä Suomen vuoteen 2030 ulottuvaan energia- ja ilmastostrategiaan. Tukiohjelma liittyy hallitusohjelman jaksoon *Biotalous ja puhtaat ratkaisut* ja kärkihankkeeseen *Hiilettömään, puhtaaseen, uusiutuvaan energiaan kustannustehokkaasti*. Energiatuen tavoitteena on vähentää uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian teknologisia ja taloudellisia riskejä. Tavoitteena on tukea hankkeita, joilla parhaiten arvioidaan voitavan edistää tulevaisuuden energiaratkaisuja vuoden 2030 kansallisten ja EU-tavoitteiden saavuttamiseksi ja jotka ilman energiatukea jäisivät toteuttamatta.

Tukiohjelmasta on tarkoitus myöntää avustuksia sellaisiin 1) investointihankkeisiin ja 2) selvityshankkeisiin, jotka edistävät uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energiansäästön tai energian tuotannon tai käytön tehostamista taikka muutoin energiajärjestelmän muuttumista vähähiiliseksi. Tuettavat hankkeet määriteltäisiin tarkemmin annettavan valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä. Tuki voi kohdistua useille toimialoille joko uusiutuvaan energiaan tai energiatehokkuuteen liittyen. Ener-

giatukea voisivat saada yritykset, kunnat ja muut yhteisöt. Tukea ei myönnettäisi valtionosuutta saaville perustamishankkeille, asunto-osakeyhtiöille, asuinkiinteistöille tai maatiloille taikka niiden yhteyteen toteutettaville hankkeille. Tukea ei myönnettäisi myöskään virastoille, laitoksille tai muille organisaatioille, joiden toiminta rahoitetaan valtion talousarviosta. Tukea voitaisiin myöntää hankkeisiin, joissa tuen saaja saa osan rahoituksestaan valtion talousarviosta, mutta valtaosan rahoituksesta tulisi kuitenkin tulla muualta kuin valtion talousarviosta.

Tuen budjetti ja myöntäminen

Tukiohjelman vuosibudjetti on 40 miljoonaa euroa (55 milj. euroa vuonna 2018).

Energiatukiohjelman mukaiset avustukset myöntäisi Innovaatorahoituskeskus Tekes. Jos investointihankkeen tuen piiriin hyväksyttävät kustannukset ylittävät 5 miljoonaa euroa tai uuteen teknologiaan liittyvien hankkeiden tapauksessa 1 miljoonaa euroa, tuen myöntäjänä olisi kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.

2. Ennakkoarviointi

2.1. EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Energiatukiohjelman voidaan arvioida täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Tuki myönnetään valtion varoista (Tekes tai työ- ja elinkeinoministeriö valtion talousarvion määrärahalla) luonteeltaan taloudellisiin uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden hankkeisiin useilla toimialoilla. Tukiohjelman mukaiset tuet myönnetään harkinnanvaraisesti valtioneuvoston asetuksessa säädetyin rajoittein ja kriteerein, ja tuki on siten luonteeltaan valikoivaa. Siten tukiohjelma myös vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua. Tukiohjelmalla on myös katsottava olevan vaikutuksia EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sillä lähtökohtaisesti energiasektoria pidetään luonteeltaan ja vaikutuksiltaan jäsenvaltioiden rajat ylittävänä.

2.2. Valtiontukea koskeva menettelytapa

Energiatukiohjelman soveltuvuutta EU:n sisämarkkinoille ja valtiontukioikeudellista perustaa käsitellään valtioneuvoston asetusluonnoksen 4 §:ssä. Tukiohjelmasta myönnettävään valtiontukeen voidaan pääsääntöisesti soveltaa valtiontukien ns. yleistä ryhmäpoikkeusasetusta¹. Tukiohjelman ehtoissa ja tukien myöntämisessä on tällöin noudatettava ryhmäpoikkeusasetuksen yhteisiä säännöksiä koskevaa I lukua ja valvontaa koskevaa II lukua sekä ympäristönsuojeluun myönnettävää tukea koskevia III luvun 7 jakson säännöksiä. Ympäristönsuojeluun myönnettäviä tukia koskevista säännöksistä tukiohjelmaan sovellettaisiin uusiutuvan energian tuotannon tai käytön edistämistä koskeville investointihankkeille myönnettävän tuen osalta asetuksen 41 artiklaa (*Investointituki uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen*). Energiatehokkuuden edistämistä koskeville investointihankkeille myönnettävän tukeen sovellettaisiin asetuksen 38 artiklaa (*Investointituki energiatehokkuustoimenpiteisiin*) ja 46 artiklaa (*Investointituki energiatehokkaaseen kaukolämmitykseen ja -jäähdytykseen*). Selvityshankkeille myönnettäviin tukiin sovellettaisiin ryhmäpoikkeusasetuksen 49 artiklaa (*Ympäristötutkimuksiin myönnettävä tuki*; tutkimukset, jotka liittyvät suoraan asetuksen 7 jaksossa tarkoitettuihin investointeihin).

Ryhmäpoikkeusasetusta ei kuitenkaan sen 4 artiklan (*Ilmoituskynnysarvot*) mukaan voida soveltaa investointihankkeisiin myönnettävään energiatukeen, jos tuki ylittää 15 miljoonaa euroa yritystä ja

¹ KOMISSION ASETUS (EU) N:o 651/2014 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (EUVL L 187, 26.6.2014) sellaisena kuin se on muutettuna komission asetuksella (EU) 2017/1084 (EUVL L 156, 20.6.2017)

investointihanketta kohden. Lisäksi joissakin tilanteissa energiatuki ei muutoin kuulu ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan: esimerkiksi liikenteen kehittyneiden nestemäisten biopolttoaineiden tuotannon investointihankkeille myönnettävään tukeen ei voida soveltaa ryhmäpoikkeusasetusta, koska biopolttoaineiden käyttöä edistetään kansallisesti myös biopolttoaineiden käytön edistämistä liikenteessä annetussa laissa (446/2007) säädetyn jakeluvelvoitteen mukaisesti, ja ryhmäpoikkeusasetuksen 41 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen perusteella investointitukea uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen ei saa myöntää biopolttoaineille, joihin sovelletaan toimitus- tai sekoitusvelvoitetta. Näissä tapauksissa myönnettävästä energiatuesta tulee tehdä perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukainen ennakoilmoitus komissiolle, ja komissio arvioi yksittäisen tuen soveltuvuuden sisämarkkinoille valtiontuesta ympäristönsuojelulle ja energialalle vuosina 2014–2020 annettujen valtiontukisuuntaviivojen (2014/C 200/01) mukaisesti. Suuntaviivoissa komissio vahvistaa edellytykset, joiden täytyessä energia- ja ympäristötukea voidaan pitää sisämarkkinoille soveltuvana.

Yksittäisissä hankkeissa, jotka eivät sisälly ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan piiriin, voidaan soveltaa myös vähämerkityksisiä tukia koskevaa ns. de minimis -asetusta². De minimis -tukia on nykyisen energiatukiohjelman voimassaoloaikana myönnetty muutamia vuosittain.

3. Esitys yritystukineuvottelukunnan lausunnoksi

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että energiatukiohjelma täyttää EU:n lainsäädännön valtiontuen edellytykset. Valtiontukea koskevana menettelytapana energiatukiohjelman tapauksessa voidaan soveltaa ns. yleistä ryhmäpoikkeusasetusta ja vähämerkityksisten tukien osalta tarvittaessa ns. de minimis -asetusta. Mikäli yksittäinen energiatuki ylittää ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan mukaisen ilmoituskynnysarvon tai ei muutoin kuulu asetuksen soveltamisalaan, tuesta tulee tehdä ennakoilmoitus Euroopan komissiolle perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Ennakoilmoitusta edellyttävästä tuesta tulee pyytää yritystukineuvottelukunnan erillinen lausunto.

Energiatukiohjelman on tarkoitus olla voimassa 31.12.2022 asti. Yritystukineuvottelukunta kiinnittää huomiota siihen, että tukiohjelmaan sovellettavat nykyiset EU:n valtiontukisäännöt ovat voimassa 31.12.2020 asti ja että tarvittaessa tukiohjelman kansallista oikeusperustaa tulee muuttaa valtiontukisääntöjen muutosten edellyttämällä tavalla.

Yritystukineuvottelukunta pitää tärkeänä, että luonnos energiatukiohjelmaa koskevaksi valtioneuvoston asetukseksi sisältää viittaukset sovellettaviin valtiontukisääntöihin ja eräät keskeiset ryhmäpoikkeusasetuksen ehdot. Asetusluonnoksen 4 §:ää voitaisiin täydentää ainakin lisäämällä viittaukset sovellettaviin ryhmäpoikkeusasetuksen III luvun 7 jakson artikloihin. Lisäksi yritystukineuvottelukunta suosittelee, että keskeiset sovellettavat ryhmäpoikkeusasetuksen ehdot sisällytettäisiin asetusta täydentävällä, yksityiskohtaisemmalla tasolla esimerkiksi tukiohjelmaa koskevaan muistioon ja/tai tukiohjeisiin.

Esittelijä: Neuvotteleva virkamies Liisa Lundelin-Nuortio

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 31.9.2017 liitteineen (luonnos valtioneuvoston asetukseksi energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2018–2023 ja asetuksen perustelumui-
stioluonnos)

² KOMISSION ASETUS (EU) N:o 1407/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EUVL L 352, 24.12.2013)